
UN TOPOR ENEOLITIC DIN ARAMĂ DESCOPERIT ÎN DEPRESIUNEA ONEȘTI

de Ioan Vasiliu

Printre artefactele masive de aramă, păstrate în colecțiile Muzeului Municipal de Istorie din Onești, exceptând exemplarele de la Tg. Ocna – ce fac parte dintr-un depozit descoperit întâmplător într-un nivel de locuire Cucuteni B 2¹ –, se află și un al patrulea topor-târâncop cu brațele „în cruce”, provenit dintr-o descoperire întâmplătoare.

Piesa, cu lungimea totală de 210 mm, are brațul cu tăișul transversal ușor arcuit în raport de axul longitudinal, pe când brațul cu tăișul vertical este în prelungirea acestuia. Brațele au secțiune rectangulară cu părțile laterale bombate, în special cel cu tăișul vertical. Lungimea brațelor nu este egală: brațul cu tăișul vertical măsoară 95 mm, pe când cel cu tăișul orizontal are doar 83 mm; lățimea tăișului orizontal este de 40 mm, iar a celui vertical de 35 mm. Tăișurile nu sunt ascuțite și nu poartă urme de întrebuințare. Orificiul pentru fixarea cozii, de formă circulară, dispus la mijlocul piesei, cu diametrul de 32 mm, prezintă, pe partea inferioară, o ramă înaltă de 3 mm, ce nu poate fi considerată drept manșon. Greutatea piesei este de 0,650 kg (fig. 1).

¹ D. Berciu, *Topoarele de cupru cu două brațe opuse (tipologie și origine)*, în *Apulum*, I, 1939-1942, p. 54, fig. 1/8; A.C. Florescu, *Toporul de aramă cu două tăișuri în cruce de la Florești (raionul Vashui, regiunea Iași)*, în *SCIV*, 5, 1954, 3-4, p. 597, nota 4; Al. Vulpe, *Cu privire la cronologia topoarelor de aramă cu brațele în cruce*, în *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 61, fig. 3/7; Idem, *Începuturile metalurgiei aramei în spațiul carpato-dunărean*, în *SCIV*, 24, 2, 1973, p. 228, nota 77; Idem, *Die Äxte und Beile in Rumänien II*, PBF, IX, 5, 1975, p. 49, nr. 219-221; C. Matasă, *Așezarea eneolitică Cucuteni B de la Târgu Ocna-Podei (raionul Târgu Ocna, reg. Bacău)*, în *ArhMold*, II-III, 1964, p. 23-24, fig. 8/27-29; E. Comșa, *Die Kupferverwendung bei den Gemeinschaften der Cucuteni-Kultur in Rumänien*, în *PZ*, 55, 1980, p. 216, nr. 37e, fig. 9/2-4; D. Monah, Șt. Cucos, *Așezările culturii Cucuteni din România*, Iași, 1985, p. 153; I. Mareș, I. Cojocaru, *Prelucrarea cuprului în cultura Cucuteni-Tripolie (Topoarele ciocan și topoarele cu două brațe dispuse în cruce)*, în *Suceava*, 22-23, 1995-1996, p. 210, nr. 68-70; Șt. Cucos, *Faza Cucuteni B în zona subcarpatică a Moldovei*, BMA, VI, Piatra-Neamț, 1999, p. 75, fig. 23/6-8; I. Mareș, *Metalurgia aramei în neo-eneoliticul României*, Suceava, 2002, p. 310, pl. 47/2, 4, 6; S.C. Enea, *Topoare de aramă cu brațele „în cruce” din România – simboluri eneolitice ale puterii și ale statutului social*, în *Carpica*, XXXVII, 2008, p. 152, fig. 10/1.

Fig. 1. Toporul de tip Jászladány descoperit în depresiunea Onești

Toporul-târnăcop a fost turnat într-un tipar bivalv, operațiunea nefiind foarte reușită. Datorită faptului că valvele tiparului nu au fost fixate perfect și etanșizate, atât pe latura interioară cât și pe cea exterioară se observă linia de îmbinare, cusătura acestora, iar pe corpul piesei a rămas material în exces sub forma unor excrescențe – bavură, suprafața de culoare brun-roșcată căpătând, în felul acesta, aspect zgrunțuros. Pe corp și pe tăișul orizontal prezintă ciocănituri – urme de prelucrare ulterioare turnării, rezultat al încercării de retușare a defectelor de turnare (fig.1/a-c).

Din punct de vedere tipologic, toporul-târnăcop, provenit dintr-o locație necunoscută din depresiunea Onești², aparține **tipului Jászládány**³, cel mai răspândit tip de topor de cupru, dar și cel mai controversat din punct de vedere cronologic, cunoscut atât pe teritoriul României⁴, cât și din descoperiri făcute în Ungaria⁵, Slovacia⁶, Austria⁷, Jugoslavia⁸ și nord-estul Bulgariei⁹.

Analizând topoarele de tip Jászládány, Al. Vulpe distinge mai multe variante¹⁰, ariile lor de răspândire depinzând de depozitele de cupru de unde era luată materia primă, între ele neputând fi făcută, în stadiul actual al cercetărilor, o delimitare cronologică strictă, fiecare dintre acestea fiind determinată de poziția brațului cu tăișul transversal în raport cu orificiul pentru fixarea cozii, particularități date de către centrele metalurgice care le-au produs:

- *Târnăvița*¹¹, întâlnită în vestul Transilvaniei și în Oltenia, în arealul cultural Tiszapolgár-Bodroghkeresztúr;
- *Orșova*¹², răspândită în Banat și regiunea Porților de Fier, întâlnită în zona vestică a Transilvaniei, în ariile culturilor Ariușd-Cucuteni, Tiszapolgár-Bodroghkeresztúr și Sălcuța;
- *Șincai*¹³, cunoscută în centrul Transilvaniei, în mediile culturale Petrești și Tiszapolgár-Bodroghkeresztúr;
- *Petrești*¹⁴, documentată pe cursul mijlociu al Mureșului, în nord-vestul Transilvaniei și în Moldova, în estul Ungariei, în Oltenia și în

² Inv. nr. 1.385.

³ P. Patay, *Rézkori temető leletei Jászládányból*, în *ArchÉrt*, III, 5-6, 1944-1945, p. 5-6; Al. Vulpe, *Începuturile metalurgiei aramei în spațiul carpato-dunărean*, în *SCIV*, 24, 1973, p. 227.

⁴ D. Berciu, *Repertoriu arheologic de stațiuni și descoperiri preistorice din România. Material pentru un dicționar de geografie istorică. II. Neoliticul – epoca pietrei lustruite*, în *RevArh*, 5, 1942, p. 22-68; Al. Vulpe, *Începuturile metalurgiei aramei ...*; Idem, *Die Äxte und Beile ...*

⁵ P. Patay, *Kupferzeitliche Meißel, Beile und Äxt in Ungarn*, PBF, IX, 15, 1984.

⁶ M. Novotná, *Die Äxte und Beile in der Slowakei*, PBF, IX, 3, 1970.

⁷ E.F. Mayer, *Die Äxte und Beile in Österreich*, PBF, IX, 9, 1977.

⁸ D. Garašanin, *Praistorija I. Katalog metala*, Beograd, 1954; B. Jovanović, *Metalurgija eneolitiskog perioda Jugoslavije*, Beograd, 1971.

⁹ H. Todorova, *Die Kupferzeitlichen Äxte und Beile in Bulgarien*, PBF, IX, 14, 1981.

¹⁰ Al. Vulpe, *Începuturile metalurgiei aramei ...*, p. 226-228.

¹¹ Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, p. 37.

¹² *Ibidem*, p. 38.

¹³ *Ibidem*, p. 40.

estul Serbiei, în spațiile culturale Tiszapolgár-Bodrogkeresztúr, Cucuteni și Sălcuța;

- *Brad*¹⁵, prezentă în estul Transilvaniei și în Moldova, în cultura Ariușd-Cucuteni.

De asemenea sunt prezente și *forme speciale*¹⁶, întâlnite în mediile Ariușd-Cucuteni și Tiszapolgár-Bodrogkeresztúr, precum și exemplare a căror încadrare într-una dintre variantele de mai sus este dificil de făcut¹⁷.

După detaliile formei, toporul-târâncop prezentat mai sus poate fi atribuit variantei *Petrești* (fig. 2), care pare să derive, cel mai probabil, din varianta *Orșova*¹⁸.

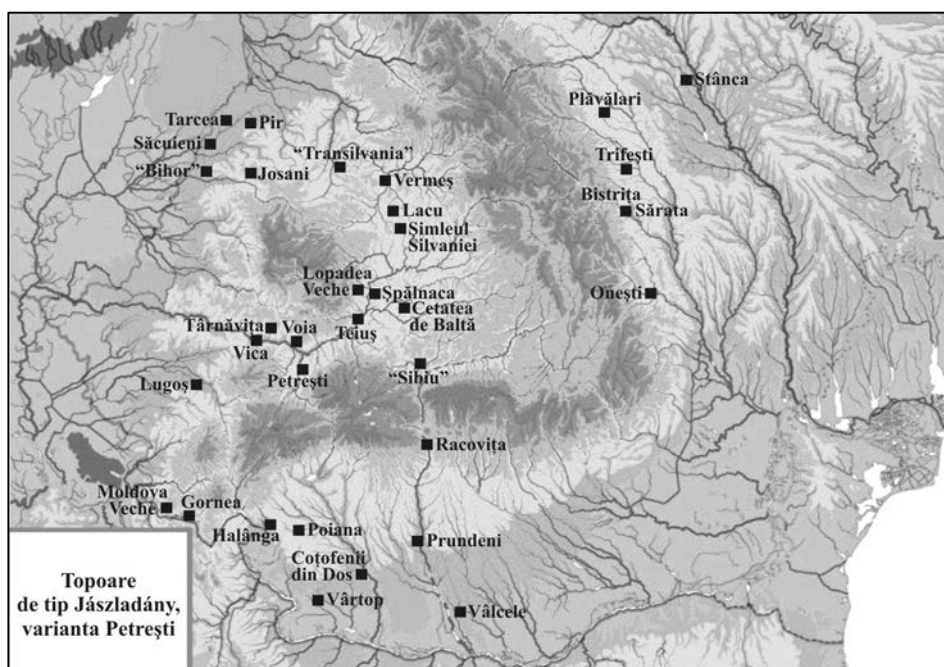

Fig. 2. Harta cu răspândirea topoarelor de tip Jászladány, varianta Petrești

Cele mai apropiate analogii pentru toporul-târâncop prezentat de către noi le găsim în descoperirile din Moldova, din faza B a culturii Cucuteni, făcute

¹⁴ *Ibidem*, p. 41.

¹⁵ *Ibidem*, p. 42-43.

¹⁶ *Ibidem*, p. 44-45.

¹⁷ *Ibidem*, p. 45.

¹⁸ *Ibidem*, p. 41.

la Bistrița (com. Viișoara, jud. Neamț)¹⁹, Plăvălari (com. Udești, jud. Suceava)²⁰, Sărata (com. Viișoara, jud. Neamț)²¹, Stânca (com. Ștefănești, jud. Botoșani)²² și Trifești (jud. Neamț)²³.

Pe valea Mureșului și în nord-vestul Transilvaniei piese similare sunt semnalate în descoperirile făcute la „Bihor” (jud. Bihor)²⁴, Cetatea de Baltă (jud. Alba)²⁵, Josani (com. Măgești, jud. Bihor)²⁶, Lacu (com. Geaca, jud. Cluj)²⁷, Lopadea Veche (com. Mirăslău, jud. Alba)²⁸, Petrești (oraș Sebeș, jud. Alba)²⁹, Pir (jud. Satu Mare)³⁰, Săcuieni (jud. Bihor)³¹, Semlac (jud. Arad)³², „Sibiu” (jud.

¹⁹ D. Monah, *Un topor de tip Jászladány descoperit la Bistrița (jud. Neamț)*, în *MemAntiq*, I, 1969, p. 299-302; Al. Vulpe, *op.cit.*, 1975, p. 42, nr. 156, pl. 21/156; E. Comșa, *op. cit.*, p. 217, nr. 29, fig. 9/1; D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, 1985, p. 62, nr. 32; I. Mareș, I. Cojocaru, *op. cit.*, p. 197, 206, nr. 35, fig. 10/ 2; Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 74-75, fig. 24/1; I. Mareș, *op. cit.*, p. 193, pl. 36/7; S.C. Enea, *op. cit.*, p. 150.

²⁰ I. Mareș, I. Cojocaru, *op. cit.*, p. 197, 207, nr. 45; I. Mareș, *op. cit.*, p. 280, pl. 38/3.

²¹ D. Monah, *Topoare de aramă și bronz din județele Neamț și Bacău*, în *MemAntiq*, 12-14, 1986, p. 33-34, fig. 3/1; 4/1; I. Mareș, I. Cojocaru, *op. cit.*, p. 197, 206, nr. 36; C.-M. Mantu *et alii* (eds.), *Cucuteni. The Great Chalcolithic Civilization of Europe*, București, 1997, p. 219, nr. 167, fig. 167; Șt. Cucuș, *op.cit.*, p. 75, fig. 23/2; I. Mareș, *op.cit.*, p. 193, pl. 36/6; S.C. Enea, *op.cit.*, p. 150.

²² A. Nițu, P. Șadurschi, *Săpăturile de salvare de la „Stânca Doamnei” (sat Stânca-Ștefănești, județul Botoșani)*, în *Hierasus*, 9, 1994, p. 181-182, fig. 6; I. Mareș, I. Cojocaru, *op. cit.*, p. 207, nr. 49; I. Mareș, *op. cit.*, p. 302, pl. 38/9.

²³ Șt. Cucuș, *Un topor de aramă descoperit la Trifești, jud. Neamț*, în *MemAntiq*, XVIII, 1992, p. 199-200, fig. 1; I. Mareș, I. Cojocaru, *op.cit.*, p. 197, 206, nr. 37; I. Mareș, *op.cit.*, p. 324-325, pl. 39/5; S.C. Enea, *op.cit.*, p. 150.

²⁴ D. Popescu, *Die Frühe und Mittlere Bronzezeit in Siebenbürgen*, București, 1944, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, p. 42, nr. 162-164, pl. 22/162-164; I. Mareș, *op.cit.*, p. 192, pl. 36/1-3.

²⁵ D. Popescu, *op.cit.*, 1944, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *op.cit.*, p. 42, nr. 152, pl. 20/152; S.A. Luca, *Sfârșitul eneoliticului pe teritoriul intracarpatic al României. Cultura Bodrogheresztúr*, Alba Iulia, 1999, p. 33, 57; Z. Maxim, *Neo-Eneoliticul din Transilvania*, Cluj-Napoca, 1999, p. 149, cat. 236; I. Mareș, *op.cit.*, p. 212, pl. 36/5.

²⁶ D. Popescu, *op.cit.*, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *Începuturile metalurgiei aramei ...*, p. 227, nota 75; Idem, *Die Äxte und Beile ...*, p. 42, nr. 160, pl. 121/160; Gh. Lazarovici, *Principalele probleme ale culturii Tiszapolgár în România*, în *AMN*, 20, 1983, p. 16, nr. 72; S.A. Luca, *op.cit.*, p. 33, 57; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 165, cat. 539; I. Mareș, *op.cit.*, p. 256, pl. 37/3; D. Diaconescu, *Cultura Tiszapolgár în România*, BiblBrukenthal, 41, Sibiu, 2009, p. 169, cat. 3.

²⁷ D. Popescu, *op.cit.*, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *op.cit.*, p. 42, nr. 171, pl. 123/171; Gh. Lazarovici, *op.cit.*, p. 16, nr. 72; I.H. Crișan *et alii*, *Repertoriul arheologic al județului Cluj*, Cluj-Napoca, 1992, p. 251, nr. 2; Gh. Topan *et alii*, *Despre analizele metalografice ale unor topoare de aramă și cupru arsenic*, în *AMN*, 33, 1996, p. 635-636, pl. I/1; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 165, cat. 544; I. Mareș, *op.cit.*, p. 257, pl. 37/4; D. Diaconescu, *op.cit.*, p. 169, cat. 36.

²⁸ V. Lazăr, *Două topoare de cupru din zona Mureșului mijlociu*, în *SCIVA*, 25, 1, 1974, p. 120-121, nr. 2, fig. 2; Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, nr. 150A, pl. 20/150A; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 166, cat. 566; I. Mareș, *op.cit.*, p. 260, pl. 37/7.

²⁹ Al. Vulpe, *Începuturile metalurgiei aramei ...*, p. 224, fig. 2/16; Idem, *Die Äxte und Beile ...*, p. 41, nr. 150, pl. 20/150; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 175, cat. 743; I. Mareș, *op.cit.*, p. 278, pl. 38/1.

³⁰ T. Bader, *Unele topoare de aramă descoperite în nord-vestul României*, în *Apulum*, 11, 1974, p. 703, 705-706, fig. 1.

Sibiu)³³, Șimleul Silvaniei (jud. Sălaj)³⁴, Șpălanca (com. Hopârta, jud. Alba)³⁵, Tarcea (jud. Bihor)³⁶, Tăgădău (jud. Arad)³⁷, Târnăvița (com. Brănișca, jud. Hunedoara)³⁸, Teiuș (jud. Alba)³⁹, „Transilvania”⁴⁰, Vermeș (com. Lechința, jud. Bistrița-Năsăud)⁴¹, Vica (com. Gurasada, jud. Hunedoara)⁴², Voia (com. Balșa, jud. Hunedoara)⁴³.

În Banat, topoare de tip Jászladány, varianta Petrești, provin din descoperirile făcute la Gornea (com. Șichevița, jud. Caraș-Severin)⁴⁴, Lugoj (jud. Timiș)⁴⁵, Moldova Veche (jud. Caraș-Severin)⁴⁶, iar în Oltenia din cele de

³¹ D. Popescu, *op.cit.*, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, p. 42, nr. 161A, pl. 22/161A; Gh. Lazarovici, *op.cit.*, p. 17, nr. 110; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 180, cat. 850; I. Mareș, *op.cit.*, p. 289, pl. 38/8; D. Diaconescu, *op.cit.*, p. 172, cat. 50.

³² Al. Szentmiklosi, *Un topor eneolitic de cupru găsit la Semlac (jud. Arad)*, în *Analele Banatului*, S.N., 9, 2001, p. 95-107; Idem, *An eneolithic copper axe discovered at Semlac (Arad Country)*, în *Apulum*, 40, 2003, p. 59-71.

³³ E. Tudor, *Topoare de aramă eneolitice din colecția Muzeului Național de Antichități*, în *SCIV*, 23, 1, 1972, p. 19, 26, fig. 1/4; Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, p. 40, nr. 132, pl. 17/132; I. Mareș, *op.cit.*, p. 299, pl. 38/7.

³⁴ D. Popescu, *op.cit.*, 1944, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *op.cit.*, 1975, p. 54; Gh. Lazarovici, *op.cit.*, 1983, p. 18, nr. 141; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 190, cat. 1.054; I. Mareș, *op.cit.*, p. 304.

³⁵ Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, p. 41, nr. 131, pl. 20/151; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 187, cat. 1.001; I. Mareș, *op.cit.*, p. 307, pl. 39/1.

³⁶ D. Popescu, *op.cit.*, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, p. 42, nr. 161, pl. 21/161; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 187, cat. 1.006; I. Mareș, *op.cit.*, p. 308, pl. 39/7; D. Diaconescu, *op.cit.*, p. 176, cat. 72.

³⁷ N. Boroffka, S.A. Luca, *Archäologische Metallfunde aus der Schulsammlung Beliu, Kr. Arad*, în T. Sorocanu (hrsg.), *Bronzefunde aus Rumänien*, PAS, 10, Berlin, 1995, p. 226-227, fig. 1/16.

³⁸ D. Popescu, *op.cit.*, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, p. 224, fig. 2/14; I. Andrițoiu, *Topoare de cupru cu brațele „în cruce” în colecția Muzeului din Deva*, în *Sargetia*, 8, 1971, p. 38, fig. 1; Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, p. 42, nr. 158, pl. 21/158; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 188, cat. 1.021; I. Mareș, *op.cit.*, p. 312, pl. 39/8.

³⁹ D. Popescu, *op.cit.*, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile ...*, p. 42, nr. 153, pl. 20/153; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 188, cat. 1.025; I. Mareș, *op.cit.*, p. 315, pl. 39/2.

⁴⁰ E. Tudor, *op.cit.*, p. 27, nr. 10, fig. 3/10; 4/4; Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 42, nr. 155, pl. 21/155; I. Mareș, *op.cit.*, p. 323, pl. 39/3.

⁴¹ G. Marinescu, *Noi descoperiri de topoare de cupru și de bronz în Transilvania nord-estică*, în *StComCaransebeș*, 1979, p. 128-129, pl. II/5-6; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 193, cat. 1.117; I. Mareș, *op.cit.*, p. 335, pl. 31/5; 35/5.

⁴² I. Andrițoiu, *op.cit.*, p. 37, 39, fig. 2; Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 42, nr. 159, pl. 21/159; Z. Maxim, *op.cit.*, p. 193, cat. 1.119; I. Mareș, *op.cit.*, p. 335-336, pl. 39/4.

⁴³ D. Popescu, *op.cit.*, p. 29, nota 4; Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 42, nr. 157, pl. 21/157; V. Lazăr, *Repertoriul arheologic al județului Mureș*, Tg. Mureș, 1995, p. 37, nr. 1.9; Z. Maxim, *op.cit.*, , p. 192, 194, cat. 1.103, 1.134; I. Mareș, *op.cit.*, , p. 340, pl. 39/6.

⁴⁴ I. Uzum *et alii*, *Descoperiri arheologice în hotarul satelor Gornea și Șichevița*, în *Banatica*, 2, 1973, p. 416, nr. 32, fig. 10/1; Gh. Lazarovici, *Despre eneoliticul timpuriu din Banat*, în *Tibiscus*, 4, 1975, p. 19, 28, nr. 18, fig. 10/1.

⁴⁵ Gh. Lazarovici, *op.cit.*, p. 29, nr. 21; I. Mareș, *op.cit.*, p. 260, pl. 37/6.

⁴⁶ Al. Vulpe, *op.cit.*, p. 42, nr. 165, pl. 22/165; I. Mareș, *op.cit.*, p. 266, pl. 37/5.

la Coțofenii din Dos (jud. Dolj)⁴⁷, Halânga (com. Izvoru Bârzii, jud. Mehedinți)⁴⁸, Poiana (com. Căzănești, jud. Mehedinți)⁴⁹, Prundeni (jud. Vâlcea)⁵⁰, Racovița (jud. Vâlcea)⁵¹, Vâlcele (jud. Olt)⁵² și Vârtop (jud. Dolj)⁵³.

În literatura de specialitate, topoarelor-târâncop de tip Jászladány le-au fost atribuite diferite utilizări: unelte sau arme, în cazul celor ce prezintă evidente urme de întrebuințare, transformate în ciocane după ruperea unuia dintre brațe ori prin deformarea tăișurilor⁵⁴, însemne ale statutului social sau obiecte de paradă, cele ce nu au fost finisate sau nu prezintă urme de folosire, cum este și cazul toporului-târâncop prezentat mai sus, destinate schimburilor economice și, nu în ultimul rând, obiecte folosite în depuneri cu caracter votiv⁵⁵.

Din punct de vedere al amplasării geografice, descoperirea din depresiunea Onești, situată destul de departe de resursele de materie primă, lărgeste aria de răspândire a topoarelor-târâncop de tip Jászladány, varianta Petrești, către partea central-vestică a Moldovei, dar pune și problema modului în care artefactul sau minereul de cupru au ajuns în zonă, știut fiind faptul că pe segmentul de versant estic al Carpaților Orientali din județul Bacău nu sunt cunoscute surse de cupru. Una dintre posibilele căi de pătrundere o reprezintă fie pasul Oituz, fie pasul Uz, sau, cel mai probabil, ruta Bălan – Oltul Superior – Păuleni/Ciomortan – pasul Ghimeș – valea Troțușului, în sprijinul ultimei variante venind frecvența remarcabilă a obiectelor din cupru descoperite în așezarea eneolitică de la Poduri.

Găsit în împrejurări greu de precizat, nu putem ști dacă artefactul descoperit întâmplător în depresiunea Onești, provine dintr-o depunere cu

⁴⁷ D. Berciu, *Arheologia preistorică a Olteniei*, Craiova, 1939, p. 87, nr. 4, fig. 97/a, b; Idem, *Topoarele de cupru cu două brațe ...*, p. 50, nr. 11; Idem, *Repertoriu arheologic de stațiuni ...*, p. 37, nr. 206; Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 42, nr. 167, pl. 22/167.

⁴⁸ Al. Bărcăcilă, *Antiquités pré- et proto- historiques environs de Turnu Severin*, în *Dacia*, 1, 1924, p. 293; D. Berciu, *Arheologia preistorică a Olteniei*, p. 87, nr. 4, fig. 97/a, b; Idem, *Topoarele de cupru cu două brațe ...*, p. 50, nr. 11; Idem, *Repertoriu arheologic de stațiuni...*, p. 37, nr. 206; Idem, *Catalogul Muzeului Arheologic din Turnu Severin*, în *MCA*, 1, 1953, p. 627, nr. I/584; Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 42, nr. 167, pl. 22/167.

⁴⁹ E. Tudor, *op. cit.*, p. 26, nr. 8, fig. 1/6; Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 42, nr. 166, pl. 22/166; I. Mareș, *op. cit.*, p. 282, pl. 38/4.

⁵⁰ Gh. Petre-Govora, *Noi topoare de aramă din nord-estul Olteniei (II)*, în *SCIVA*, 34, 3, 1983, p. 287, fig. 1/1; Idem, *O preistorie a nord-estului Olteniei*, Râmnicu Vâlcea, 1995, 36, fig. 3 / 1.

⁵¹ Gh. Petre-Govora, *Noi topoare de aramă...*, p. 287, fig. 1/2; Idem, *O preistorie a nord-estului Olteniei*, p. 36, fig. 3/2.

⁵² Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 42, nr. 170, pl. 23/170; I. Mareș, *op. cit.*, p. 334, pl. 39/10.

⁵³ D. Berciu, *Arheologia preistorică a Olteniei*, p. 87, fig. 100/1; Idem, *Topoarele de cupru cu două brațe ...*, p. 50, nr. 13; Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 42, nr. 168, pl. 22/168; I. Mareș, *op. cit.*, p. 334, pl. 39/9.

⁵⁴ Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 43; T. Bader, *op. cit.*, p. 705-706.

⁵⁵ Al. Vulpe, *Începuturile metalurgiei aramei ...*, p. 233.

caracter izolat făcută într-un loc fără urme de locuire, sau a aparținut unui anume context arheologic. Este posibil ca el să aparțină unei așezări cucuteniene din zonă, posibil chiar celei de la Bogdănești-*Podeac*, de unde provine un alt exemplar aparținând tipului Jászladány⁵⁶, atribuit însă formelor speciale.

Cronologic, pe baza sincronismelor dintre culturile Bodroghkeresztúr, Sălcuța faza IV, Cucuteni fazele A-B și B, putem considera că acest tip de topor-târâncop a fost produs și utilizat în intervalul de timp cuprins între 3200 – 2900 B.C.⁵⁷, neputând fi admisă o încadrare ulterioară, în orizontul Baden-Coțofeni⁵⁸.

UN HACHE CHALCOLITHIQUE EN CUIVRE DÉCOUVERT DANS LA DÉPRESSION ONEȘTI

Résumé

Dans cet article, l'auteur présente une hache en cuivre avec deux tranchants opposés, découvert par hasard dans la dépression Onești, appartenant au type Jászladány, Petrești variante, ayant des nombreuses similitudes dans la Roumanie, et en Hongrie, en Autriche, la Slovaquie, Yougoslavie et la Bulgarie.

L'hache a été mise en forme dans une moule bivalve et ne montre aucun signe d'utilisation. Les dimensions de l'hache sont: longueur totale = 210 mm; longueur de la lame verticale = 95 mm; longueur de la lame horizontale = 83 mm; diamètre du trou = 32 mm; poids = 0,650 kg.

Du point de vue chronologique, l'hache peut être attribuée au période entre 3200 et 2900 B.C.

LISTE DES FIGURES

Fig. 1. L'hache de type Jászladány découverte dans la Dépression Onești

Fig. 2. La carte de la répartition des haches de type Jászladány, la variante Petrești

⁵⁶ A.C. Florescu, *op.cit.*, p. 597, nota 7; M. Petrescu-Dîmbovița, Al. Andronic, *Muzeul de Istorie al Moldovei*, București, 1966, p. 22-23, pl. 20; Al. Vulpe, *op.cit.*, p. 227, nota 69; Idem, *Die Äxte und Beile ...*, p. 45, nr. 202, pl. 28/202; E. Comșa, *op.cit.*, p. 213, nr. 26, fig. 7/8; I. Mareș, I. Cojocaru, *op.cit.*, p. 208, nr. 54; C.-M. Mantu et alii, *Cucuteni ...*, p. 219, nr. 168, fig. 168; I. Mareș, *op.cit.*, p. 197, pl. 44/1.

⁵⁷ C.-M. Mantu, *Câteva considerații privind cronologia absolută a neo-eneoliticului din România*, în *SCIVA*, 46, 3-4, 1995, fig.2.

⁵⁸ Al. Vulpe, *Începuturile metalurgiei aramei ...*, p. 227.